

NEMZETI NÉPEGÉSZSÉGÜGYI KÖZPONT

Természetes gyógytényezők

A gyógyturizmus hazánk egyik nemzetgazdasági szempontból kiemelkedő ágazata, ezért a színvonalának és jó hírének megőrzése kiemelt jelentőségű.

Magyarországon a kiváló természeti adottságoknak köszönhetően szinte minden gyógyvíz típusfajta megtalálható. Rendelkezésre állnak a kénes, a radon tartalmú, a savanyú, az alkalikus, a földes-meszes, a konyhasós, a keserűsós, a vasas és a jódos, valamint a brómos gyógyvizek. Magyarország felszín alatti vizei egyedülálló módon magas hőmérsékletűek és jelentős ásványi anyag tartalommal is rendelkeznek, ennek köszönhetik a kedvező élettani hatásukat. Hazánk több száz minősített gyógyvízzel rendelkezik.

Gyógyvízkészleteink a gyógyhatások sokféleségét tekintve világszinten egyedülálló értéket képviselnek. A gyógyvíz típusától függően az alábbi esetekben hasznosíthatóak:

- Erősítik az immunrendszert és helyi anyagcsere fokozó hatásúak,
- Vércukor szint- és gyulladáscsökkentő hatás, műtéti utókezelésekre hasznosítás,
- Mozgásszervi-, nőgyógyászati- és urológiai betegségek kezelése,
- Kopásos végtagizületi megbetegedésekre hasznosítható,
- Szív- és érrendszeri betegségek, bőrbetegségek kezelése,
- Szív-, érrendszeri- és tüdőbetegségek kezelése, csontritkulás esetén,
- Értágító, fájdalomcsillapító hatás.

Magyarországon a természetes gyógytényezők (természetes ásványvíz, gyógyvíz, gyógyiszap, gyógygáz, gyógyfürdőintézmény, gyógyhely) elismerésének és felhasználásának szabályozása a 74/1999. (XII.25) EüM rendelet (a továbbiakban: EüM rendelet) alapján történik.

A Magyarországon kitermelt ásványvizet, természetes ásványvíz minőségre, valamint gyógyvizet természetes gyógyhatásra utaló elnevezéssel ellátni csak a Budapest Főváros Kormányhivatala engedélyével lehet. Természetes gyógyiszap gyógyhatásra utalással szintén Budapest Főváros Kormányhivatala engedélyével használható fel. A természetes gyógytényező elnevezés használatára vonatkozó engedély tanúsítja a gyógytényező eredeti, természeti minőségének meghatározott célú felhasználásra való megfelelőségét az előfordulási helyen, az előírt feltételek mellett. Az elnevezési engedély iránti kérelemhez csatolni kell az NNK közegészségügyi szempontú szakvéleményét a gyógytényező felhasználhatóságának formájára (külsőleg, belsőleg), feltételeire, a korlátozással fogyasztható vizek fogyasztási előírásaira, valamint az esetleges víz- és iszapkezelési technológiai eljárásokra vonatkozóan. Elismert ásványvizet, gyógyvizet és gyógygázt az előfordulási helyen lehet felhasználni, valamint az előfordulási helyen lehet palackozni és forgalomba hozni.

Az **ásványvizek** tekintetében a hazai és az európai uniós szabályozás szerint a természetes ásványvíz védett vízadó rétegből származik, szennyeződésmentes és mikrobiológiai, fizikokémiai és radioaktív tulajdonságai alapján az emberi egészségre ártalmatlan. Az ásványvizek hivatalos elismerésben részesülnek, mely alapján szintén több száz minősített ásványvíz van

házánkban. Az ásványvíz egyrészt az emberi szervezetre gyakorolt kedvező hatása miatt fontos, hiszen hozzátartozik az egészséges életmódhoz.

Az **ásványvizek palackozásának és forgalomba hozatalának** szabályozása a természetes ásványvíz, a forrásvíz, az ivóvíz, az ásványi anyaggal dúsított ivóvíz és az ízesített víz palackozásának és forgalomba hozatalának szabályairól szóló a 65/2004. (IV. 27.) FVM-ESzCsM-GKM együttes rendelet (a továbbiakban: Együttes rendelet) alapján történik. Magyarországon természetes ásványvíz megnevezéssel csak hivatalosan elismert víz hozható forgalomba. A víz természetes ásványvízként való elismerését kérelemre szintén Budapest Főváros Kormányhivatala végzi.

Hazánk több száz minősített ásványvízzel rendelkezik.

A **gyógyvíz** olyan természetes ásványvíz, amelynek bizonyított gyógyhatása van. Az EüM rendelet 19. § (1) bekezdés szerint a természetes gyógytényező gyógyhatása akkor tekinthető bizonyítottnak, ha feltételezett hatását tudományosan elismert módszerek szerint lefolytatott orvosi megfigyelések megfelelően dokumentált és kiértékelt eredményei igazolják. A gyógyvíz fürdővízkénti felhasználásánál a fürdési hőmérséklet beállításánál és vízkezelési technológia megválasztásánál olyan eljárást kell alkalmazni, amely a víz biológiailag aktív alkotórészeit a legkevésbé károsítja.

Az EüM rendelet 1. számú melléklete tartalmazza a **gyógyfürdőintézmények** típusait (gyógyfürdő, mozgásszervi betegeket ellátó nappali kórház, gyógyfürdőkórház, éghajlati gyógyintézet, gyógyüdülő, gyógyszálló, gyógyvíz-ivócsarnok, gyógybarlang). Az EüM rendelet alapján azok a létesítmények kérhetik az intézmény gyógyászati jellegére utaló elnevezés használatát, amelyek főként természetes gyógytényező felhasználásával folytatnak gyógyító vagy rehabilitációs tevékenységet, a gyógyintézményi (személyi és tárgyi) feltételei biztosítottak, valamint az egészségügyi szolgáltató tevékenységek végzésére működési engedéllyel rendelkeznek. A Budapest Főváros Kormányhivatala a gyógyfürdő intézményeket az ellátó kapacitás, az ellátási terület és a gyógyszerellátások körének figyelembe vételével országos, körzeti vagy helyi jellegűnek minősíti.

A gyógyfürdők azok a létesítmények, amelyek főként természetes gyógytényező felhasználásával folytatnak gyógyító vagy rehabilitációs tevékenységet: gyógyvíz, gyógyiszap vagy egyéb természetes gyógytényező (pl. gyógygáz) felhasználásával fürdőkezelést (balneoterápiát) nyújt vagy elismert ásványvíz, hévíz, illetőleg melegített közműhálózati víz felhasználásával végzett hidroterápiás kezelések mellett, egyéb fizikai gyógymódok alkalmazásával együtt, teljes körű fizioterápiás ellátást biztosít. A gyógyszállók olyan kereskedelmi szálláshelyek, melyek vendégei számára természetes gyógytényező alkalmazásával saját gyógyászati részlegén önálló vagy más gyógyintézet kiegészítő szolgáltatásainak bevonásával, orvosi ellenőrzés mellett terápiás lehetőséget biztosít.

Az EüM rendelet 1. számú mellékletének II/20. pontja értelmében az igénybe vehető gyógyászati ellátások az alábbiak lehetnek:

„20.1 Vízgyógyászati ellátás (balneo-hidroterápia) (medencefürdő, kádfürdő, iszapkezelés, iszapfürdő, súlyfürdő, szénsavas fürdő, tófürdő, rekeszes villanyfürdő, villanykádfürdő, víz alatti vízszugármasszázs, sós fürdő, zuhanykezelés, mesterséges gyógyszeres fürdő, fogínyzuhany, víz alatti gyógytorna, ivókúra, egyéb)

20.2 Fizioterápia (súlyhúzásos ágykezelés, masszáz, orvosi masszáz, inhalálás, egyéni gyógytorna, csoportos gyógytorna, szén-dioxidgáz kezelés, infravörös, ultraibolya, galván (stabil galván) iontoforézis, ingeráram, rövidhullám, mikrohullám, ultrahang, parafin pakolás, glisson, elektromos súlyhúzásos ágykezelés, egyéb)”

Magyarország számos **minősített gyógyfürdővel** és **gyógyszállóval** rendelkezik, ahol a gyógyforrások, gyógyvizek, gyógyiszapok, gyógygáz felhasználásával kapnak gyógyászati ellátást a vendégek. A **fürdőkúrák** során egyrészt a víz fizikai tényezői (hőmérséklete, nyomása, felhajtó ereje) hatnak az emberi szervezetre, másrészt a gyógyvizek esetében a hidroterápiás hatásokat kiegészítik az oldott állapotban található ásványi anyagok és elemek hatásai. **Iszapkezelés** során a szerves-, szervesen iszap alkalmazásával az iszap hőtároló képességét használják ki a kezelés alkalmával. Magyarországon 7 minősített **gyógyiszappal** rendelkezik (Makó - Marosi gyógyiszap, Tiszasüly - Kolopi gyógyiszap és Kolopi II. gyógyiszap, Kazár - Kazár-VII. bentonit por, Alsópáhok – Georgikon természetes tőzeg gyógyiszap és Szent András természetes gyógyiszap, Neydharting - Neydharting Gyógyiszap).

Hazánkban öt **gyógybarlang** (Jósvafő, Miskolc, Abaliget, Tapolca, Budapest) található, melyekben klímaterápiát folytatnak, ebből kettő található Észak-Magyarországon, és egy-egy a dél-dunántúli, közép-dunántúli és közép-magyarországi régiókban. A barlangokban a megfelelően kialakított és berendezett természetes barlangképződmény különleges légköri viszonyait használják fel az egyes betegségek kezelésére.

Gyógygáz, ismertebb nevén mofetta egyedül az Észak-Magyarország régióban található, Mátraderecskén és Parádfürdőn. A 85 tf% szén-dioxidot és 110-120 kBq/m³ radont tartalmazó gyógygáz alkalmas szív- és perifériás verőérbetegségben szenvedők, cukorbetegék érszövődményeinek, érműtétek utáni állapotok és magas vérnyomás kezelésére.

Az EüM rendelet tartalmazza a **gyógyhelyé** minősítés feltételeit és szabályozási rendszerét is. Hazánkban 39 olyan település található, melyek meghatározott része gyógyhelyé lett minősítve. Ezek a településeken az adott természetes gyógytényező (gyógyvíz, gyógygáz, gyógyiszap, éghajlat stb.) igénybevételének gyógyintézményi feltételei (gyógyfürdő, gyógyszálló) mellett a gyógyítás zavartalanságát és a betegek nyugalma biztosító környezeti feltételek (kiemelten védett területre előírt levegőtisztaság, fokozottan védett területnek megfelelő zajszint, rendezett zöldterületek stb.) is rendelkezésre állnak. Mindemelllett a pihenés infrastruktúrájának (közművek, közlekedés, hírközlés, kommunális szolgáltatások, ellátó, szolgáltató intézmények stb.) kiépítettsége biztosított.

A magyarországi gyógyturizmus fő színterei a minősített gyógyfürdők és a gyógyhelyek. Az egészségturizmus piacán különösen a wellness szolgáltatások iránti kereslet növekedett dinamikusabban az elmúlt években. A fogyasztók egyre nagyobb mértékben igényelnek magas minőséget, melyek megjelennek mind a szállás, mind a vendéglátás terén, valamint a természeti és épített környezetre és a specifikusan egészségturisztikai szolgáltatásokra vonatkoztatva egyaránt. Kiemelt szerepe van a kezelések és módszerek hatékonyságának, a szakértelemnek és a felszereltségnek is. Az egészségturizmus vendégköre fokozatosan fiatalodott, ennek köszönhető a wellness térhódítása, mert a középkorú és a fiatal vendégek körében a klasszikus gyógyturizmus kevésbé népszerű, mint az idősebb korosztály esetében. Mindezek alapján prognosztizálható, hogy a wellness szolgáltatások iránti kereslet hosszú távon növekedni fog. Ezzel párhuzamosan a fejlett országok népességének elöregedésével az idősebb fogyasztók számának fokozatos növekedéséhez vezet, azaz a gyógyturizmus jelentősége nem csökken és hosszú távon a komplex egészségturisztikai szektor fejlődése várható az iránta megnyilvánuló igény miatt.

A Magyarországon biztosítottak és az egészségügyi szolgáltatásra jogosultak szakorvosi beutalóval (pl: reumatológus, ortopéd- vagy mozgásszervi rehabilitációs szakorvos) fürdőgyógyászati ellátást vehetnek igénybe, naptári évenként összesen két kúrát, amely általában 15 kezeléssel (alkalomból) áll. A terápia keretében gyógyvizes medence, gyógymasszázs, gyógytorna, súlyfürdő, víz alatti vízszugármasszázs (tangentor), iszappakolás

vehető igénybe. Társadalombiztosítási támogatással igénybe vehető gyógyászati ellátásokhoz nyújtott támogatás alapját és mértékét *az orvosi rehabilitáció céljából társadalombiztosítási támogatással igénybe vehető gyógyászati ellátásokról* szóló 5/2004. (XI. 19.) EüM rend. 8. számú melléklete tartalmazza.

Budapest Főváros Kormányhivatalának országos nyilvántartása a természetes gyógytényezőkéről az alábbi linken érhető el:

<https://www.kormanyhivatal.hu/hu/budapest/jarasok/orszagos-nyilvantartas-gyogytenyezokrol>